

13. helluntain jälkeinen sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi

2. ylösnousemusevankeliumi

Päivän epistola

(1. Kor. 16: 13 – 24)

”Veljet, valvokaa, pysykää uskossanne lujina, olkaa urheita, olkaa vahvoja. Kaikki, minkä teette, tehkää rakastavin mielin! Minulla on teille pyyntö, veljet. Niin kuin tiedätte, Stefanas ja hänen perheväkensä ovat ensi hedelmä työstämme Akhaiassa, ja he ovat antautuneet palvelemaan pyhiä. Olkaa te puolestanne kuuliaisia heille ja kaikille, jotka työskentelevät ja näkevät vaivaa yhdessä heidän kanssaan. Olen iloinen siitä, että Stefanas, Fortunatus ja Akaikos ovat tulleet tänne. He korvaavat minulle sen, että joudun olemaan erossa teistä. He ovat virkistäneet minua niin kuin teitäkin. Antakaa tunnustus tällaisille miehille! Aasian maakunnan seurakunnat lähettävät teille terveisensä. Myös Aquila ja Prisca ja heidän kodissaan kokoontuva seurakunta lähettävät teille paljon terveisiä Herran nimeen. Terveisiä kaikilta veljiltä. Tervehtikää toisianne pyhällä suudelmalla. Minä, Paavali, kirjoitan tähän tervehdyksen omakätisesti. Jos joku ei rakasta Herraa, hän olkoon kirottu. Maranata! Herramme tule! Herran Jeesuksen armo olkoon teidän kanssanne. Rakkaat terveiseni teille kaikille, te Kristuksen Jeesuksen omat.”

Kyse on Ensimmäisen Korinttilaiskirjeen lopusta ja siihen kuuluvista loppukehotuksista ja terveisistä. Ensin on kuitenkin joitakin suosituksia.

Stefanas, Fortunatos ja Akaikos ovat mahdollisesti tuoneet kirjeen Korinttista Paavalille (vrt. 1. Kor. 7: 1: ”Otan nyt puheeksi asian, josta kirjoititte.”). Silloin he myös ovat välittäneet Paavalille tiedon Khloeen väeltä seurakunnan sisäisistä riidoista (1. Kor. 1: 11). Stefanas ja hänen perhekuntansa ovat siis ensimmäisiä Korinttissa kastettuja (”ensi hedelmä”). Akhaina oli Rooman provinssi, joka käsitti Keski- ja Etelä-Kreikan. ”Antautuneet palvelemaan pyhiä” merkitsee seurakunnan johdossa olevia. ”Olkaa te puolestanne kuuliaisia heille” on Paavalin kehoitus, että seurakunta hyväksyisi tämän tosiasian. Akaikos on lisänimi, merkitsee ”mies Akhaiasta”, hän on mahdollisesti vapauden saanut orja, joka on asunut jonkun aikaa Kreikan ulkopuolella. Voi olla, että Fortunatus ja Akaikos olivat jollain tapaa osa Stefanaksen perhekuntaa. Perhekunta sisälsi kaikki ne ihmiset, jotka asuivat samassa taloudessa.

”Aquila ja Prisca” mainitaan sekä Apostolien tekojen kirjassa että Roomalaiskirjeessä niin, että ensin on Priscan nimi. Hän oli nähtävästi arvostetumpi (asemaltaan?) kuin miehensä Aquila. ”Heidän kodissaan kokoontuva seurakunta” kuvaa alkukirkon jumalanpalveluspaikkaa. Seurakunnilla ei ollut omia kirkkorakennuksia, vaan kokoonnuttiin kodeissa. Voi olla, että kodeissa kokoonnuttiin osittain pienemmissä ryhmissä, 1. Kor. 14: 23 ”Jos seurakunnan yhteisessä kokouksessa” voisi viitata siihen, että on muitakin kokouksia kuin ”yhteisiä kokouksia”. Toisen ongelman muodostaa se, että jos ei ollut suuria tiloja, niin yhteisen aterian, jonka aikana ehtoollinen toimitettiin, oli ongelmallista pienessä huonetilassa. Voi olla, että Paavali kirjoitti tilapuutteen ongelmista moittiessaan korinttilaisia väärästä toiminnasta Herran aterian yhteydessä (1. Kor. 11: 21).

”Tervehtikää toisianne pyhällä suudelmalla” viittaa vanhan kirkon tervehtimistapaan ennen eukaristiaa. Tapa on säilynyt ortodoksisessa liturgiassa, missä papisto tervehtii toisiaan uskontunnustuksen aikana.

Kirjeet saneltiin ja sihteerit tai kirjurit kirjoittivat ne. Paavali todistaa kirjeen aidoksi kirjoittamalla itse siihen ”omakätisesti”. Väärennöksiäkin esiintyi, kuten Paavali kirjoittaa tessalonikalaisille (2. Tess. 2: 2).

”Jos joku ei rakasta Herraa, hän olkoon kirottu.” Sanavalinta kreikkalaisessa tekstissä sanassa rakastaa voi viitata liturgiseen tekstiin. ”Kirottu” on alkuperäistekstin mukaan anatema, kirottu on sanana nykysuomessa hieman liian julma, syrjään asettaminen tai pois luovuttaminen ovat parempia käännöksiä, käytännössä seurakunnasta erottaminen. ”Maranata” on arameaa, suomeksi ”Herramme, tule!” jota käytettiin varhaisen kirkon jumalanpalveluksissa, kun toivottiin nopeaa Kristuksen toista tulemistä.

Huolimatta kaikista ongelmista, mitä Korintin seurakunnassa oli ja mitä oli aiheutettu Paavalille, hän lähettää korinttilaisille ”rakkaat terveiseni”.

Joissakin käsikirjoituksissa kirjeen lopettaa sana amen (sana, jolla vahvistetaan edellä oleva oikeaksi). 1700 -luvun suomennoksessa kirjeen lopussa sana amen on. Erilaisissa käännöksissä eri kielille osassa käännöksissä tämä sana on, osasta se puuttuu.

Päivän evankeliumi
(Matt. 21: 33 – 42)

”Herra esitti seuraavan vertauksen: ”Oli isäntä, joka istutti viinitarhan, ympäröi sen aidalla, louhi kallioon viinikuurnan ja rakensi vartiotornin. Sitten hän vuokrasi tarhan viininviljelijöille ja muutti itse pois maasta. ”Kun korjuuaika oli käsillä, hän lähetti palvelijoitaan perimään viinitarhan viljelijöiltä hänelle kuuluvan sadon. Mutta nämä ottivat palvelijat kiinni. Jonkun he pieksivät, jonkun iskivät kuoliaaksi, jonkun kivittivät. Isäntä lähetti uusia palvelijoita, enemmän kuin ensimmäisellä kerralla, mutta heidän kävi samalla tavoin. Lopulta hän lähetti vuokraajien luo poikansa ajatellen: ”Minun omaan poikaani he eivät sentään uskalla koskea.” Mutta kun nämä näkivät pojan, he sanoivat toisilleen: ”Hän on perillinen. Tapetaan hänet, niin perintö on meidän.” He ottivat hänet kiinni, raahasivat ulos viinitarhasta ja tappoivat hänet. ”Kun viinitarhan omistaja tulee, mitä hän tekee noille viljelijöille?” He vastasivat: ”Hän antaa noille pahoille pahan lopun ja vuokraa tarhan toisille viljelijöille, jotka toimittavat hänelle kuuluvan sadon määräraikaan.” Jeesus sanoi heille: ”Ettekö ole koskaan kirjoituksista lukeneet: - Kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on nyt kulmakivi. Herralta se on tullut, ja se on ihmeellinen meidän silmissämme.”

Vertausten esityspaikka on Jerusalemin temppelin alueella. Läsnä oli tavallisen kansan lisäksi ylilappeja ja kansan vanhimpia.

Sama vertaus löytyy Markukselta (Mark. 12: 1 – 12) ja Luukkaalta (Luuk. 20: 9 – 19). ”Isäntä” on Matteuksen suosima sana, joka viittaa poissaolevaan maanomistajaan. Jeesuksen esittämä vertaus lainaa ajatuksia profeetta Jesajan kirjasta (Jes. 5: 1 – 7). Toinen kohta Vanhasta testamentista, joka kertoo samasta aiheesta, on Psalmien kirja (Ps. 80: 9 – 16). Näiden tekstien takia aihe viinitarhasta oli tuttu israelilaisille. Israel (tai Jerusalem) oli Jumalan viinitarha. Viinitarhan isäntä on Jumala. Varhaisessa kirkossa annettiin muillekin asioille muu merkitys, kuin mikä niillä viinitarhassa on. Viinitarhaa ympäröivää aitaa ajateltiin joko lailla, joka erotti Israelin kansan pakanoista tai enkeleinä, jotka vartioivat Israelia. Viinikuurna käsitettiin alttarina ja vartiotorni temppelinä. Vuokraajat ovat kansan johtajia, fariseuksia ja kirjanoppineita.

”Kun korjuuaika oli käsillä” viittaa tulevaan Jumalan valtakunnan toteutumiseen. Tämän Matteus tekee selväksi heti tekstimme jälkeen tulevassa jakeessa (Matt. 21: 43). Palvelijoiden pieksäminen ja tappaminen tarkoittaa Israelin profeettoja, joista monet kokivat tämän kohtalon. Matteuksella voi olla mielessään myös ensimmäiset kristilliset marttyyrit, jotka olivat kuolleet vainojen seurauksena ennen kuin Matteus kirjoitti evankeliuminsa. Maininta kivittämisestä voisi viitata apostoli Jaakobiin, Herran veljeen.

Oman pojan lähettäminen tarkoittaa Jeesusta. Vertauksen viinitarhan viljelijät tekevät uhkarohkean

ratkaisun: he tappavat pojan isännän ollessa vielä elossa. ”Raahasivat ulos viinitarhasta” kertoo Jeesuksen kuolevan sen ajan Jerusalemin kaupungin ulkopuolella (Joh. 19: 17). Se voi myös ilmaista, että Jeesuksen tappoivat vieraat sotilaat, eivät Hänen viinitarhaansa kuuluneet ihmiset.

Vastauksen siihen, mitä tapahtuu näille väärille viinitarhan vuokraajille, antavat ylipapit ja kirjanoppineet: väärintekijät saavat pahan lopun ja viinitarha annetaan oikein toimiville vuokraajille. Tässä ylipapit ja kirjanoppineet tuomitsevat itse itsensä. Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin, että tämä toteutui silloin, kun roomalaiset sotajoukot tuhosivat Jerusalemin vuonna 70. Israelin sijalle tulee uusi Israel, Kirkko, jonka jäseniä ovat myös pakanat. Sitä johtavat apostolit ja opettajat (1. vuosisadan tilanne).

Varhaisen kirkon opetuksessa on viinitarhana pidetty myös pyhiä kirjoituksia. Silloinkin viinitarhan vuokraajat ovat olleet Israelin uskonnollisia opettajia, jotka ovat opettaneet kirjoituksia väärällä tavalla. Nyt nämä kirjoitukset on annettu Kirkolle.

Viimeisenä Jeesus lainaa Psalmien kirjaa (Ps. 118: 22 - 23). Hylätty kivi tarkoittaa Jeesusta, jota juutalaiset eivät hyväksyneet Messiaaksi vaan tappoivat Hänet. Kulmakivi oli joko rakennuksen nurkassa oleva kivi, joka kantoi rakennusta tai holvin keskimäinen kivi, joka yhdisti rakennuksen osat toisiinsa. Jeesus yhdistää niin juutalaiset kuin pakanat toisiinsa. Kristuksessa (kirkossa) me kaikki yhdistymme toisiimme yhdeksi rakennukseksi. Tämä toteutuu Kirkon opetuksen, rakkauden ja yhteisen jumalanpalveluksen (ehtoollisen) kautta.